

Terugblik | Najaarsbijeenkomst Rijke leeromgevingen voor krachtige professionals

Op dinsdag 26 november verzamelen zich ruim 120 deelnemers in vergadercentrum Domstad Utrecht, de verstoorde treinenloop in de regio ten spijt. Stuk voor stuk krachtige onderwijsprofessionals die een leven lang leren en dus graag willen weten hoe rijk ze hun leeromgeving kunnen maken. Die komen op deze najaarsbijeenkomst van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren op drie fronten aan hun trekken: dat van loopbaanontwikkeling, van curricula en van de impact van AI.

De eerste keynote-spreker van de dag is Karin Westerbeek. Zij stond als onderwijsonderzoeker en adviseur van de Onderwijsraad lange tijd aan de zijlijn, toen ze 3,5 jaar geleden besloot om als zij- instromer docent Nederlands te worden op een vo-school. Met al haar kennis over het onderwijs zou dat hybride bestaan toch geen al te groot probleem moeten zijn, dacht ze: “Ik had zó vaak achterin klassen gezeten om leraren te observeren. Ik had zó vaak voor grote groepen gesproken. Ik wist zó veel over onderwijsongelijkheid, over taal en lezen. Ik had zó veel onderwijsonderzoek gelezen dat ik eerlijk gezegd dacht: dat doe ik wel even.” Maar niemand kwam in haar klas kijken, er was nauwelijks tijd voor reflectie en ook vanuit de opleiding bleef stil. “Het is dat ik die leerlingen zo leuk vond, anders was ik er mee gestopt,” zo laat ze haar gehoor weten.

Van haar worsteling deed Westerbeek verslag in haar columns (onder de veelzeggende noemer ‘Mevrouw, mag ik eerder weg?’) in Didactief. Ze verkaste na twee jaar naar een vo-school waar de begeleiding van zij-instromers en andere starters wél goed geregeld was. En ze stelde een ‘Elfpuntenplan voor het behoud van de zij-instromer’ op. Een greep daaruit: zet niemand zómaar in de praktijk neer. Zorg voor een stevige opleiding. Geef starters veel voorbereidingstijd: een les maken kost uren in het begin. Maak van begeleiding een topprioriteit, zorg voor een buddy. Geef praktische, duidelijke feedback. Lach samen om de puinhopen en bied nazorg. Geef een zij-instromer het vertrouwen dat falen echt mag.

Curricula

Over falen gesproken: omdat door een storing de deuren van haar trein niet meer open konden, moest Gerdineke van Silfhout, SLO-programmamanager Actualisatie Examenprogramma's, verstek laten gaan als keynote-spreker. Gelukkig was er sowieso een duo-presentatie voorzien met haar SLO- collega Mirjam Brand, programmamanager Actualisatie Kerndoelen, en die neemt de honneurs met veel vaart en verve waar. Allereerst legt Brand het BUG-model uit, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen het Beoogde, het Uitgevoerde en het Gerealiseerde curriculum. Beoogd is wat wettelijk is vastgelegd in kerndoelen en examenprogramma's. Uitgevoerd heeft betrekking op de invulling die een school eraan geeft. En Gerealiseerd ten slotte laat zien wat leerlingen ervan opgestoken hebben.

“Wanneer je als leraar in staat bent om goede keuzes te maken in je curriculum, omdat je weet wat leerlingen minimaal moeten kennen, kunnen en ervaren – maar dat je ook op basis van de visie van je eigen school weet wat je daarnaast nog wil gaan toevoegen, dan kun je op een heel mooie manier ervoor zorgen dat er een krachtige leeromgeving ontstaat voor jouw leerlingen,” aldus Brand. Anno 2024 zijn de kerndoelen en examenprogramma's voor alle negen leergebieden die SLO onderscheidt opgeleverd, en in 2025 start de fase van het beproeven: is wat opgeleverd is helder en bruikbaar? Zo niet, dan vinden aanpassingen plaats. Maar hoe die ook uitpakken, ze zullen veel ruimte voor interpretatie blijven bieden: “Er staat alleen in beschreven wat leerlingen minimaal moeten kennen, kunnen, ervaren; maar hoe je dat doet, is echt helemaal aan jullie,” zo besluit Brand haar betoog.

De impact van AI

De derde en laatste keynote wordt verzorgd door Georgio Mosis, coordinator Honour Programma Digital Health Entrepreneurship van de UvA, en gastdocent AI op Nyenrode Business University. Zijn voornaamste boodschap: wees niet bang voor AI. Natuurlijk: de tech-wereld ontwikkelt zich in sneltreinvaart, en dan denk je als leek dat je dat nooit zult kunnen bijbenen. “Dus laten we eerst maar beginnen met kruipen en lopen voordat we sprinten. Wil je met AI aan de gang? Stel dan een special interest groep samen met mensen die echt verstand van zaken hebben”, is Mosis' raad. Hij geeft enkele aansprekende voorbeelden van hoe hij dat op de UvA met zijn studenten gedaan heeft.

In een van die cases wordt AI ontleed zoals professor Tulp dat ooit deed op Rembrandts schilderij van een anatomische les. “Neem alleen al onze smartphone. Die registreert je ethniciteit, je geslacht, je hartslag, de stappen die je zet en zo voort. Je kunt een heel cardiovasculair model van de mens bouwen, puur uit wat wij ‘een telefoon’ noemen. We genereren voortdurend data – we zijn digitaal naakt. We hebben dus heel veel te leren,” aldus Mosis. Zijn raad is dan ook: mobieltjes niet thuis of in de kluis. Verbied ze niet, maar gebruik ze: “Als we op de basisschool of in de onderbouw vo de kinderen niet leren om hiermee om te gaan, dan komen ze met een achterstand op de universiteit. AI is de power forward en ik wil jullie allemaal inspireren om een stap vooruit te zetten, want angst is geen strategie.”

Aan de slag

Na het plenaire gedeelte volgen nog twee rondes met elk vier workshops waarin de aangekaarte drie thema’s verder worden uitgediept. Bijvoorbeeld over het combineren van banen binnen en buiten het onderwijs: door docenten gedeeltelijk los te laten blijkt je ze beter vast te kunnen houden. Iets wat in en om Brainport Eindhoven volop gebeurt: het aantal hybride tech-docenten neemt daar snel toe, onder meer onder impuls van bedrijven als ASML. En in weer een andere workshop gaan de deelnemers aan de slag door met behulp van AI uit te vinden wat AI voor het onderwijs kan betekenen. AI fungeert daarbij niet alleen als toolbox, maar ook als tutor en procesbegeleider. Waarna ten slotte een lunch de dag afsluit, en ieder zijns weegs gaat. En dan maar hopen dat de treinen weer rijden en de deuren niet meer vast blijven zitten ...